



Linnéuniversitetet

Kalmar Växjö

Självständigt arbete I, 15 hp

Skriftspråk hos elever med svenska som andraspråk

Förändringen av textlängd och nominalkvot i dagbokstexter



Författare: Lisa Jansson, Mirjeta Shaqiri, Sofia Nilsson
Handledare: Peter Ström
Examinator: Maria Lindgren
Termin: HT17
Kurs: Svenska, självständigt arbete I
Nivå: Avancerad
Kurskod: 4GN01E

Abstrakt

Studien aktualiserar hur flerspråkiga elevers skriftspråk utvecklas avseende variablerna textlängd och nominalkvot. Syftet med studien är att prova hypotesen om att textlängd och nominalkvot ökar från början till slutet av läsåret i dagbokstexter skrivna av elever med svenska som andraspråk i årskurs 5. Med måttet nominalkvot mäts graden av informationstäthet och textlängd mäts genom att beräkna antalet löpord. I studien ingår 9 elever, och för att se hur deras skriftspråk förändras analyseras totalt 63 texter. Studien grundas på en positivistisk vetenskapssyn, och som stöd för analysen används datorprogrammet LIX. Resultatet visar att 6 av 9 elevers genomsnittliga löpord ökar och att 3 av 9 elevers genomsnittliga löpord minskar under mätperioden. Den genomsnittliga nominalkvoten ökar för 5 av 9 elever medan det sjunker för övriga 4. Utifrån studiens resultat kan det konstateras att hypotesen är verifierad eftersom det går att urskilja en ökning i både textlängd och nominalkvot. Då flertalet klassrum har blivit flerspråkiga till följd av det ökade antalet elever med svenska som andraspråk blir studien relevant för verksamma lärare. Vidare kan studien bidra till att vidga lärares perspektiv om den skriftliga förändringen hos elever med svenska som andraspråk.

Nyckelord

Skriftspråk, informationstäthet, nominalkvot, textlängd, elevtexter, svenska som andraspråk.

English title

The written language of students with Swedish as a second language

The change of text length and nominal quota in diary texts

Innehåll

1 Inledning	3
2 Tidigare forskning	3
2.1 Textlängd	4
2.2 Informationstäthet	5
2.3 Sammanfattning	5
3 Syfte	5
4 Vetenskapsteoretisk utgångspunkt	6
5 Metoder och material	6
5.1 Metoder	6
5.1.1 Kvantitativ metod	7
5.1.2 Textlängd	7
5.1.3 Nominalkvot	7
5.2 Material	9
5.2.1 Dagbokstexter	9
5.2.2 Materialbearbetning	10
5.2.3 Forskningsetiska principer	11
6 Resultat och analys	11
6.1 Förändring av textlängd	11
6.1.1 Resultat av textlängd	11
6.1.2 Analys	13
6.2 Förändring av nominalkvot	14
6.2.1 Resultat av nominalkvot	14
6.2.2 Analys	16
6.3 Sammanfattning av resultatet	17
7 Diskussion	17
7.1 Resultatdiskussion	18
7.2 Material- och metoddiskussion	19
7.3 Studiens relevans	20
7.4 Vidare forskning	20
Referenser	21

1 Inledning

Elevernas skriftspråksutveckling är en central del i skolgången, där undervisningen ska skapa förutsättningar för att eleverna ska utvecklas och få tilltro till sin skriftliga förmåga. En del av den skriftliga förmågan är att de ska kunna formulera sina tankar i olika genrer. Ämnet svenska ska ge eleverna möjlighet att utveckla kunskaper för att kunna använda ett skriftspråk som är rikt och nyanserat (Skolverket 2017:9, 13, 252). Det är centralt att som samhällsmedborgare kunna anpassa sitt skriftspråk inom olika uttrycksformer för att kunna ges möjlighet att vara aktörer i ett demokratiskt samhälle. Detta tydliggörs av Liberg (2010:7) som menar att elever själva ska bli aktörer när det kommer till att uttrycka sig i skrift. För att eleverna ska utveckla sitt skriftspråk behöver de kontinuerlig vägledning. I lärarens profession ingår det att hitta hållbara strategier och metoder för att stötta eleverna i deras skriftliga progression.

Eftersom Sverige har blivit ett mångkulturellt samhälle har det även resulterat i att flertalet klassrum har blivit flerspråkiga till följd av det ökade antalet elever med svenska som andraspråk. Därför behövs forskning och kunskap om den skriftliga förändringen hos dessa elever för att stödja verksamma lärare i deras yrkesutövande. Den här studien kan därför bidra till att vidga lärares perspektiv om den skriftliga förändringen hos elever med svenska som andraspråk, eftersom studien aktualiserar hur textlängd och nominalkvot förändras i dagbokstexter under ett läsår. Lindell påpekar att textlängd ökar med åldern, och när textlängd ökar ökar nästintill alla språkliga företeelser (Lindell 1978:22). Vidare kan variabeln textlängd även användas för att mäta elevtexternas kvalitet (Pettersson 1989:161). Mot bakgrund i det Lindell och Pettersson påpekar innebär det att textlängd borde vara ett givande mått för att åskådliggöra hur elevers skriftspråk förändras. Vi undersöker även hur nominalkvoten förändras eftersom Josephson m.fl. (1990:40) betonar att elevers skriftspråk till en början har en verbalstil som karakteriseras av talspråkighet som gradvis utvecklas till en nominalstil vilket innefattar ett skriftspråkligt skrivsätt.

2 Tidigare forskning

Följande kapitel presenterar tidigare forskning som studerar elevers skrivande med fokus på textlängd och informationstäthet. Det första avsnittet behandlar textlängd (2.1) och det andra avsnittet presenterar informationstäthet (2.2).

2.1 Textlängd

Olevar (1999:1–5) undersöker i sin pilotstudie hur elevers skriftliga förmåga i årskurs 9 förändras mellan två provtillfällen. Resultatet visar att elevernas textlängd ökar mellan första provtillfället 1987 och det andra provtillfället 1996. Vid första provtillfället innehåller samtliga elevtexter 14 448 löpord och vid det andra provtillfället innehåller samtliga elevtexter av 19 837 löpord. Materialet består av 60 elevtexter från de nationella proven. Även Ciolek (2009:8–9, 15–16) undersöker elevers skriftliga förmåga i årskurs 9 och bygger vidare på Olevars pilotstudie från 1999. Resultatet från de nationella proven visar att textlängden ökar mellan provtillfällena år 1987, 1996 och 2006. Under åren 1987 och 1996 innehåller varje elevtext i genomsnitt 482 respektive 661 löpord och år 2006 innehåller varje elevtext i genomsnitt 688 löpord. Undersökningsmaterialet består av 40 texter skrivna under de nationella proven i årskurs 9 åren 1987, 1996 och 2006. Dock kan det noteras att varken Olevar (1999) eller Ciolek (2009) inkluderar texter från ämnet svenska som andraspråk i sina studier.

Ytterligare studier som visar att textlängden ökar i elevtexter är Lindells (1978:22) och Nordenfors (2011:98) studier. Båda konstaterar att textlängd ökar med stigande ålder, men Lindell kommer även fram till att när textlängden ökar, ökar nästintill alla språkliga företeelser. Lindell genomför sin studie i årskurserna 4–6 till skillnad från Nordenfors (2011:9,53) som genomför sin studie i årskurserna 5–9. Det går således att urskilja tendenser som visar på att det finns ett samband mellan textlängd och ålder både i mellanstadiet och i högstadiet.

Nyström Höög, (2010:7) har undersökt textlängden i argumenterande texter från det nationella provet skrivna av elever i årskurs 5. Resultatet i Nyström Höögs studie (2010: 21) visar att antalet löpord i elevtexterna varierar; den längsta texten innehåller 377 löpord och den kortaste innehåller 19 löpord. Sammanfattningsvis visar resultatet att texterna i genomsnitt innehåller 93 löpord.

I Löfqvists (1990:117) studie utgår ifrån IEA (the international association for the evaluation of educational achievement) som är en internationell organisation som jämför länders utbildningssystem. I studien framgår det att berättande texter leder till att elever skriver längre texter eftersom de får använda sin fantasi. Vidare konstaterar även Olevar (1999:6) och Nordenfors (2011:247–248) att det finns ett samband mellan genrer och textlängd eftersom textens karaktär har en inverkan på hur lång text skribenten producerar, vilket kan resultera i att sakprosatexter blir kortare i jämförelse med berättande genrer.

2.2 Informationstäthet

Josephson granskar i en studie 10 texter med syftet att undersöka hur elevers skriftspråk förändras under de 9 åren i grundskolan. I studien framkommer det att elevers skriftspråk till en början har en verbalstil som karakteriseras av talspråkighet som gradvis utvecklas till en nominalstil vilket innebär ett skriftspråkligt skrivsätt (Josephson m.fl. 1990:5, 40). Medelvärdet för nominalkvoten i elevtexter skiljer sig mellan olika årskurser. I årskurs 4 är medelvärdet 0,4, i årskurs 7 är den 0,6 och på gymnasiet är den 0,7. Utifrån följande siffror kan det konstateras att nominalkvoten ökar desto högre upp i utbildningen eleverna kommer (Josephson m.fl. 1990:41). När medelvärdet i en text är 0,25 definieras den som vardagsnära och talspråklig.

Skriftliga texter kan inte betraktas som en homogen grupp eftersom nominalkvoten påverkas av textgenrer (jfr Nordenfors 2011:248, Josephson m.fl. 1990:42). Faktatexter är ett exempel när nominalkvoten tenderar att bli högre eftersom eleverna staplar fakta på varandra (Josephson m.fl. 1990:42).

2.3 Sammanfattning

Sammanfattningsvis visar tidigare forskning att textlängden ökar med stigande ålder och att nominalkvoten ökar desto högre upp i utbildningen eleverna kommer. Utöver ålder och utbildningsnivå påverkas textlängd och nominalkvot även av genre och uppgiftens utformning. Utifrån vår litteratursökning går det att konstatera att det finns ett fåtal studier med fokus på textlängd och informationstäthet inom genren berättande texter. Mot bakgrund av detta finns det ett behov av vidare studier om hur skriftspråk förändras hos elever med svenska som andraspråk i mellanstadiet. Under litteratursökningen påträffas ingen forskning som inkluderar både variabeln nominalkvot och elever med svenska som andraspråk, vilket tyder på att det inte finns ett brett forskningsunderlag inom det här området.

3 Syfte

Syftet med studien är att prova hypotesen om att textlängd och nominalkvot ökar från början till slutet av läsåret i dagbokstexter skrivna av elever med svenska som andraspråk i årskurs 5. Hypotesen grundar sig i tidigare forskning som visar att textlängd ökar med stigande ålder och att nominalkvot ökar desto högre upp i

utbildningen eleverna kommer. Studien aktualiserar hur skriftspråk förändras med hjälp av variablerna textlängd och nominalkvot.

4 Vetenskapsteoretisk utgångspunkt

I följande kapitel beskrivs positivismen, vilket är studiens vetenskapsteoretiska utgångspunkt. Beskrivningen tar upp teorins betydelse och hur positivismen relateras till studiens syfte.

Studien speglar en positivistisk vetenskapsteoretisk inriktning, vilket innebär ”en filosofisk och vetenskapsteoretisk lära som hävdar att all forskning ska bygga på konkret observation och enbart sträva efter att fastslå objektiva fakta” (Svensk ordbok 2009). Den franske filosofen Comte (1979:37) beskriver att ordet ”positiv” är motsatsen till det fiktiva. Vidare skriver han även att forskning inom positivismen ska vara åtkomlig för människans förnuft. Inom den positivistiska filosofin finns det därför inte utrymme för abstrakta diskussioner. Grundpelaren inom den här teorin är att objektifiera det som ska undersökas för att studien inte ska präglas av personliga inslag.

Studien bygger på en positivistisk vetenskapssyn eftersom fokus enbart ligger på texterna och den information som kan hämtas från dem. Detta innebär att hänsyn inte kommer att tas till individer eller yttre faktorer i deras omgivning. Vid analys av textlängd kommer antalet löpord att beräknas med hjälp av datorprogrammet LIX (Läsbarhetsindex) eftersom den genererar fakta som är kvantitativ. Vidare används en matematisk formel vid beräkning av nominalkvoten för att mäta texternas informationstäthet. Detta tillvägagångssätt används för att eftersträva en objektiv granskning av texternas informationstäthet. De objektiva tillvägagångssätten följer de positivistiska riktlinjerna vid granskning av textlängd och informationstäthet.

5 Metoder och material

I vår studie mäts dagbokstexternas längd med antalet löpord och deras informationstäthet med måttet nominalkvot. Följande kapitlet kommer därmed att redogöra för de metoder (5.1) som används vid granskning av materialet och det materialet (5.2) som studien utgår ifrån.

5.1 Metoder

Den här studien bygger på kvantitativ metod innehållande ett kvalitativt delmoment. Under avsnittet kvantitativ metod (5.1.1) beskriver vi hur metoden används vid

beräkning av textlängd och nominalkvot. Vid identifiering av hur elevernas skriftspråk förändras tyder tidigare forskning på att det är problematiskt att enbart utgå ifrån textlängd i syfte att undersöka hur elevers skriftspråk förändras. Av den orsaken inkluderar vi variabeln nominalkvot utöver variabeln textlängd. Under avsnittet textlängd (5.1.2) beskrivs hur LIX-verktyget används vid beräkning av antal löpord. Avslutningsvis följer en beskrivning av hur nominalkvoten beräknas under avsnittet nominalkvot (5.1.3) samt hur ett kvalitativt delmoment appliceras vid ordklasskategoriseringen.

5.1.1 Kvantitativ metod

Textlängd och nominalkvot i elevdagböckerna beräknas utifrån den kvantitativa metoden. Larsson (2005:7) menar att den kvantitativa metoden lämpar sig vid undersökning av storlek, mängd eller kvantitet. Därigenom används datorprogrammet LIX för att ge kvantitativ information i form av antal löpord i varje elevtext. Den kvantitativa metoden tillämpas även då den matematiska formeln för nominalkvot används för att beräkna nominalkvoten.

5.1.2 Textlängd

LIX-verktyget (Läsbarhetsindex) används endast för att beräkna löporden i de bearbetade versionerna av de digitaliserade elevtexterna. Verktyget ger kvantitativ information i form av texternas ordmängd och därigenom dess textlängd. Det kan även användas för att mäta hur lätt eller svårläst en text är genom att den räknar antalet löpord, meningar, långa ord och meningslängd (Björnsson 1968:66). Eftersom LIX-verktyget är utformat med syfte att analysera texter är det lämpligt att använda för att beräkna textlängden. Vid användningen av LIX beräknas textlängden efter givna parametrar, i vår strävan att vara objektiva.

5.1.3 Nominalkvot

Nominalkvot är ett beräkningsverktyg som används för att räkna ut texternas informationstäthet. Med nominalkvot som beräkningsverktyg kan elevernas eventuella skriftspråsutveckling från verbalstil till nominalstil följas (Josephson m.fl. 1990:40–41). Nominalkvoten beräknas genom att addera antalet substantiv, prepositioner och particip i en text. Den summa som anges ska sedan divideras med summan av antal pronomen, adverb och verb. Nominalkvoten anger därmed andelsförhållandet mellan ordklasserna som ingår i formeln för beräkningen av nominalkvoten. En text som

innehåller fler substantiv än verb är ofta mindre talspråklig och i högre utsträckning formell och informationspackad. Nominalkvoten blir högre desto större förhållandet mellan substantiv och verb är (Olevard 1999:4 jfr. Josephson m.fl. 1990:41). Vid indelningen av ordklasserna kommer vi att använda oss av SAOL (Svenska akademien 2015). Ordlistan används som stöd för att urskilja vilken ordklass som varje ord tillhör, eftersom ordklassindelningen i vissa fall är komplex och beroende av kontexten som ordet befinner sig i. Det här gäller för exempelvis ordet "för" som både kan vara en konjunktion, ett adverb och en preposition (Lassus 2010:94). Kategoriseringen bygger på våra tolkningar och kontexten orden befinner sig i. Därmed görs en subjektiv tolkning av ordens innebörd för att kategorisera in dem i ordklasser. Därigenom är ordet och kontexten ömsesidigt beroende av varandra (Lind Palicki 2010:17). Bakgrunden till kategoriseringen grundar sig i att läsaren försöker gestalta textens innehåll (Larsson 2005:2,19). Den subjektiva tolkningen ligger till grund för att vi genom nominalkvotsberäkningar ska kunna avgöra textens informationstäthet. Den kvalitativa analysmetoden bygger enligt Skoglund (2014:69) på närläsning, tolkning och exemplifiering. Vidare påpekar Fairclough (1992:64) att texters betydelse inte är något fixerat då skribenten och mottagaren påverkar texten utifrån deras erfarenheter och den miljö språket förekommer i.

Vid ordklasskategoriseringen lämpar sig en kvalitativ ansats vilket är ett delmoment för att mäta informationstätheten i dagbokstexterna, och i samband med detta moment har beslut tagits om att inkludera verbalpartiklar även kallad verbpartiklar i ordklassen adverb. Enligt Jörgensen (1987:40) följer verbpartiklar alltid ett trycksvagt verb. Vidare betonar Josefsson (2009:89) att verbpartikeln alltid kommer före objektet. I meningen: "Vi var med i femman" (C6b) är ordet "med" ett exempel där verbpartikeln kommer före objektet. Enligt Melin och Lange (2000:48) kan verbalpartiklar ibland räknas som en egen ordklass eller som en underkategori till adverb. Vi förhåller oss i enlighet med Melin och Lange (2000:48) som påpekar att verbalpartiklar räknas som adverb när nominalkvoten beräknas. Ytterligare ett exempel på en mening innehållande en verbalpartikel är: "Men sista ögonblicket kom jag på att det var en dröm." (F1b). I denna meningen är ordet "på" en verbalpartikel och räknas därmed som en underkategori till adverb. Vid ordklassanalysen har artiklar såsom "en" och "ett" inte inkluderats vid beräkningen av nominalkvoten. De obestämda artiklarna ingår i ett av substantivens böjningskategorier (Jörgensen 1987:18). Ytterligare kan "en" och "ett" tillhöra tre olika ordklasser nämligen räkneord, pronomen eller artiklar (Boström och

Josefsson 2006:162). Vi förhåller oss i enlighet med Boström och Josefsson (2006:162) som påpekar att artiklar räknas som en egen ordklass. Boström och Josefsson (2006:146) noterar att egennamn ingår i ordklassen substantiv, därmed räknas egennamn såsom ”Tiina” och ”Barack” som substantiv vid ordklassanalysen.

I exempel 1 kan orden ”kom ihåg” tolkas på två sätt. Det första sättet är att orden hör ihop och därmed tolkas som ett ord, tillhörande ordklassen verb. Det andra sättet är att ordet delas upp i ”kom” och ”ihåg”, där ”kom” är ett verb och där ”ihåg” är ett adverb. I den här studien tolkas ”kom ihåg” som två separata ord.

Exempel 1

Är klar med provet jag skrev nyss och kom ihåg allting hoppas jag blir godkänd och jag lyckas bra, tummarna upp. (F4b)

Vid beräkningen av nominalkvoten avrundas värdet till två decimaler för att alla värden ska ha lika många decimaler, detta för att kunna göra en likvärdig jämförelse mellan dagbokstexterna. När den genomsnittliga textlängden beräknas avrundas antalet löpord till närmaste heltal.

5.2 Material

Följande avsnitt innehåller en beskrivning av de dagbokstexter (5.2.1) som utgör studiens material. Därefter presenteras hur elevtexterna bearbetats under rubriken materialbearbetning (5.2.2). Avslutningsvis följer en redogörelse för de forskningsetiska principerna (5.2.3) som studien förhåller sig till.

5.2.1 Dagbokstexter

Materialet för vår studie grundar sig på är dagbokstexter som ingår i den berättande genren. Texterna är skrivna av elever med svenska som andraspråk i årskurs 5. Materialet har ursprungligen samlats in i forskningsprojektet "*Interaktion för språk- och identitetsutveckling i flerspråkiga klassrum*" som vi fått ta del av. Forskningsprojektet har genomförts på en F-6 skola där eleverna har svenska som andraspråk (Lindgren 2015:97). Klassen vi undersöker består av sammanlagt 17 elever varav 9 har givit sitt medgivande att delta i forskningsprojektet. Samtliga 9 elever ingår i vår undersökning. För att se hur elevernas skriftspråk förändras har vi gjort ett urval, där de tre första och de tre sista texterna under läsåret analyseras. Urvalet görs i syfte att aktualisera hur elevers skriftspråk förändras. En kritisk aspekt med materialurvalet är att det kan bli sårbart om en elev inte vet vad den ska skriva under något skrivmoment.

Eleverna har under ett läsår kontinuerligt skrivit dagbok. Dagbokstexterna är fotograferade och samlade på ett USB-minne. Fotografierna av de handskrivna dagböckerna digitaliseras för att bearbetas och därmed underlätta analysprocessen. Studiens material inkluderar samtliga 9 elever där ett samtycke har medgivits, detta för att återge en representativ bild av klassens skriftspråk. Beslutet att inkludera alla elever görs med syftet att försöka göra studien så representativ som möjligt (Alvesson & Sköldbäck, 2008:17).

Exempel 2 och 3 visar två dagbokstexter. Det första exemplet är den längsta texten i materialet och det andra visar en av de kortaste.

Exempel 2 (en längre text):

Det var en gång natt. Och det var jättevarmt. Och jag drömde en jätteläskig dröm. Jag var helt ensam i ett litet vitt hål. Och jag var rädd, men sen kom det en snäll vit liten tjej med vingar. Och hon sa att hon va en ängel.

Men hon var inte vilken ängel som helst hon var elak läskig ängel som var farlig. Hon ville stoppa en kniv i mitt hjärta. Men sista ögonblicket kom jag på att det var en dröm. (F1b)

Exempel 3 (en kortare text):

På rasten fick jag bollen men efter ett ögonblick var bollen borta. (A2b)

5.2.2 Materialbearbetning

Vi genomför en bearbetning av dagbokstexterna för att möjliggöra användningen av datorprogrammet LIX. Vid materialbearbetningen tas datum, rubriker och elevernas namn bort, eftersom det påverkar resultatet av textlängd och nominalkvot. Vidare kodas dagbokstexterna i syfte att anonymisera skribenterna samt underlätta hanteringen av materialet. Elevernas namn ersätts med bokstäverna A till I, där varje bokstav motsvarar en elev. Varje elevtext finns i en obearbetad version (a) och en bearbetad version (b). Vidare består urvalet av sex texter per elev där siffrorna 1 till 3 motsvarar de tre första texterna skrivna i början av läsåret och siffrorna 4 till 6 motsvarar de tre sista texterna skrivna i slutet av läsåret.

I dagbokstexterna förekommer det förkortningar som ”t ex”, ”osv” och ”sek”. I enlighet med Melin och Lange (2000:48) delas förkortningen ”t ex” upp i beståndsdelarna ”till exempel”, som kan kategoriseras in i ordklasserna preposition och substantiv. Därigenom skrivs de flerstaviga förkortningarna vid bearbetningen ut, vilket resulterar i att textlängden och nominalkvoten påverkas. Texterna innehåller även

engelska förkortningar såsom MTV, IT och HTC 200, vilka vi väljer att bortse helt ifrån vid ordklassanalysen.

5.2.3 Forskningsetiska principer

Vår studie följer samtyckes-, konfidentialitets- och nyttjandekraven. Eftersom studiens material består av dagbokstexter skrivna av elever under 15 år har ett skriftligt medgivande från elevernas vårdnadshavare erhållits. Ett samtycke från skolan och personal har givits för att materialet ska få användas till forskning efter att det har anonymiserats (Lindgren 2015:100–101). Vetenskapsrådets riktlinjer förespråkar anonymisering vid hantering av integritetskänsligt material, vilket vår studie förhåller sig till vid hantering av dagbokstexterna (Vetenskapsrådet 2002:9–10).

6 Resultat och analys

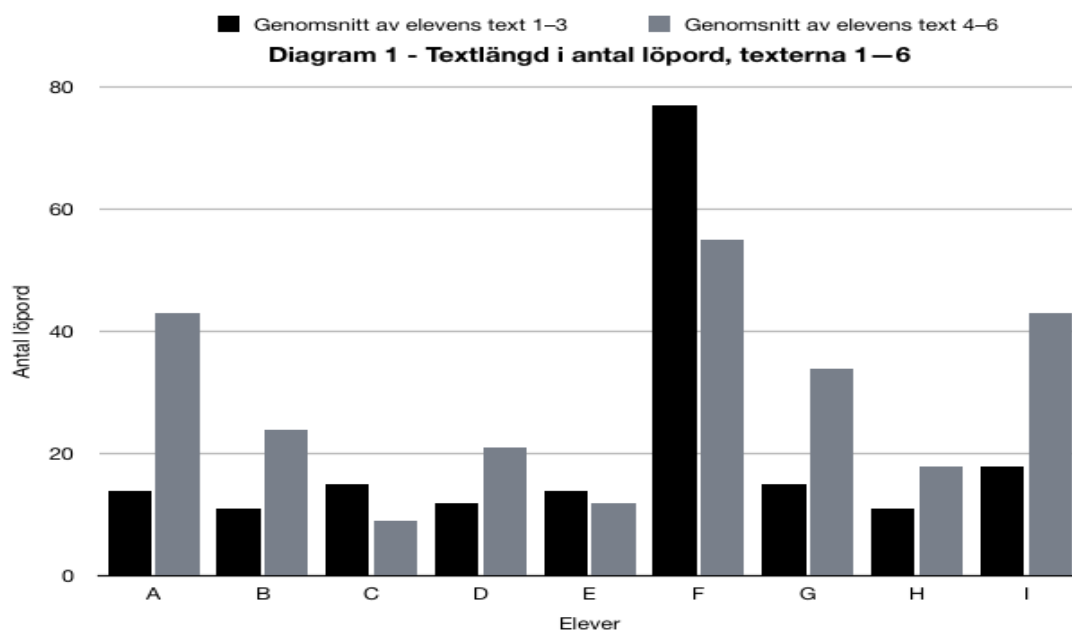
I första avsnittet i kapitlet (6.1) presenteras resultatet för dagbokstexternas textlängd. Därefter följer (6.2) resultatet för hur nominalkvoten förändras. I dessa två avsnitt diskuteras resultatet först utifrån gruppnivå och sedan individnivå för att både uppmärksamma förändringar hos klassen och enskilda elever.

6.1 Förändring av textlängd

I det första underavsnittet (6.1.1) presenteras resultatet för dagbokstexternas antal löpord. I det andra underavsnittet (6.1.2) analyseras studiens resultat i förhållande till tidigare forskning.

6.1.1 Resultat av textlängd

Den genomsnittliga textlängden i dagbokstexterna ökar från början till slutet av läsåret i årskurs 5. Resultatet visar att 6 av 9 elevers genomsnittliga löpord ökar, att 1 elev uppvisar ungefär samma längd på sina texter i början som i slutet av läsåret och att 2 elever skriver kortare texter i slutet jämfört med i början av läsåret. Därmed går det att konstatera att mer än hälften av eleverna har ökat sitt genomsnittliga antal löpord, vilket innebär att deras texter har blivit längre i slutet av läsåret. I diagram 1 och tabell 1 presenteras det genomsnittliga antalet löpord för varje elev i början och i slutet av läsåret.



Tabell 1 – Textlängd i antal löpord, texterna 1–6

De tre första texterna i början av läsåret					De tre sista texterna i slutet av läsåret			
Elev	Text 1	Text 2	Text 3	Genomsnitt av elevens text 1–3	Text 4	Text 5	Text 6	Genomsnitt av elevens text 4–6
A	16	12	14	14	13	71	44	43
B	15	11	8	11	12	49	10	24
C	22	12	10	15	5	3	18	9
D	11	13	13	12	19	32	12	21
E	23	10	10	14	13	8	14	12
F	82	76	72	77	21	70	73	55
G	25	13	6	15	34	10	57	34
H	16	9	7	11	11	33	10	18
I	10	27	16	18	23	65	40	43
Genomsnitt	24	20	17		17	38	31	
Klassen genomsnitt för texterna 1-3	20				Klassen genomsnitt för texterna 4-6	29		

För att kunna urskilja klassens gemensamma förändring av textlängden jämförs klassens genomsnitt i text 1–3 med 4–6. I början av läsåret skriver klassen i genomsnitt 20 löpord per text och i slutet skriver de i genomsnitt 29 löpord per text, därigenom kan slutsatsen dras att eleverna skriver längre texter. Trots att en ökning går att urskilja från början till slutet av läsåret, är ökningen inte konstant mellan varje skrivtillfälle eftersom antalet löpord i några dagböcker minskar från text 1 till text 2 och från text 2 till text 3 (se tabell 1). Samma tendens förekommer även i slutet av läsåret mellan text 5 och 6 (se

tabell 1). Trots att textlängden ökar är inte progressionen stor med utgångspunkt i att dagbokstexterna är skrivna under ett läsår.

Förändringen som uppmärksammas mellan texterna är att det finns en större spridning mellan texterna 4–6 än texterna 1–3, vilket innebär att antalet löpord i texterna skrivna i slutet av läsåret varierar i större utsträckning. Tillsammans skriver klassen i genomsnitt mellan 17–24 löpord i de tre första texterna och deras tre sista texter innehåller i genomsnitt mellan 17–38 löpord (se tabell 1). Slutsatsen som kan dras är att klassens lägsta genomsnitt i början och i slutet av läsåret inte har förändrats vid de två skrivtillfällena. Däremot går det att urskilja en ökning av klassens högsta genomsnittliga antal löpord per text. Detta speglar dock inte elevernas individuella skriftspråksförändring, då mer än hälften av eleverna har ökat sitt genomsnittliga antal löpord.

Elev C, E och F producerar i genomsnitt färre antal löpord i sina texter i slutet av läsåret än i början av läsåret. Trots att elev F:s genomsnitt minskar producerar hen generellt längre texter än resterande elever i klassen. Det går även att urskilja att elevens textlängd har mindre avvikelser då varje text under läsåret innehåller ungefär lika många löpord till skillnad från övriga elever. Trots att elevens genomsnitt minskar har elev F fortfarande det högsta antal löpord i klassen. Elev C och E:s genomsnittliga antal löpord i slutet av läsåret skiljer sig från övriga klassen. Deras låga genomsnittliga antal löpord i slutet av läsåret urskiljer sig i jämförelse med övriga klasskamrater då de inte producerar lika många löpord. Trots att eleverna C, E och F:s genomsnittliga textlängd minskar under läsåret utmärker de sig på olika sätt. Elev C och E har redan i början av läsåret betydligt lägre genomsnitt än elev F.

6.1.2 Analys

Resultatet visar att mer än hälften av eleverna i genomsnitt skriver längre texter i slutet av läsåret. Under läsåret är denna ökning inte konstant då antal löpord i texterna varierar vid varje skrivtillfälle. Vid sammanställning av klassens genomsnitt kan det uppmärksammas att de i början av läsåret i genomsnitt skriver 20 löpord, vilket är lågt jämfört med det resultat som Nyström Höög kommer fram till i sin studie. Hennes resultat visar att elevtexterna i det nationella provet i genomsnitt innehåller 93 löpord (Nyström Höög 2010:20–21). Följande jämförelse visar att elevgruppen i vår studie producerar betydligt kortare texter än de jämnåriga eleverna i Nyström Höögs studie. Under läsåret ökar däremot klassens genomsnittliga textlängd, dock är denna ökning inte markant då den endast ökar med 9 löpord. Vilket innebär att klassen även i slutet av

läsåret producerar anmärkningsvärt kortare texter i jämförelse med eleverna i Nyström Höögs studie.

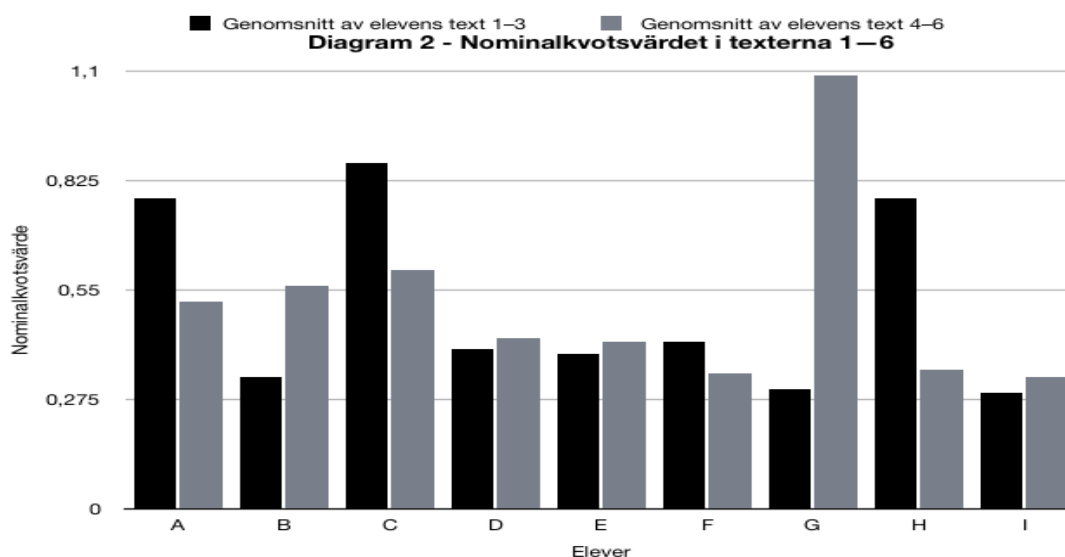
Däremot är det en elev (elev F) som producerar längre texter och närmar sig genomsnittet 93 löpord. Elev F är den enda som genom sina texter visar att hen är kapabel till att producera texter som kan likställas med elevgruppens genomsnittliga textlängd i Nyströms studie.

6.2 Förändring av nominalkvot

I det första underavsnittet (6.2.1) presenteras resultatet för dagbokstexternas informationstäthet. Därefter görs en analys av studiens resultat i förhållande till tidigare forskning (6.2.2).

6.2.1 Resultat av nominalkvot

Den genomsnittliga nominalkvoten i dagbokstexterna ökar från början till slutet av läsåret i årskurs 5, då resultatet visar att 5 av 9 elevers individuella genomsnittliga nominalkvot ökar. Därmed uppvisar mer än hälften av eleverna en ökning i sin genomsnittliga nominalkvot. Däremot minskar den genomsnittliga nominalkvoten för 4 av eleverna. Nedan presenteras den genomsnittliga nominalkvoten för varje elev i början och i slutet av läsåret (diagram 2).



Vidare presenteras även de exakta värdena för nominalkvoten i dagbokstexterna skrivna i början och i slutet av läsåret (se tabell 2).

Tabell 2 - Nominalkvot, texterna 1–6

De tre första texterna i början av läsåret					De tre sista texterna i slutet av läsåret			
Elev	Text 1	Text 2	Text 3	Genomsnitt av elevens text 1–3	Text 4	Text 5	Text 6	Genomsnitt av elevens text 4–6
A	0,27	1,50	0,57	0,78	1,00	0,23	0,32	0,52
B	0,30	0,29	0,40	0,33	0,50	0,39	0,80	0,56
C	0,80	1,00	0,80	0,87	0,25	1,00	0,56	0,60
D	0,57	0,33	0,30	0,40	0,71	0,31	0,25	0,42
E	0,23	0,80	0,14	0,39	0,22	0,75	0,33	0,43
F	0,43	0,36	0,46	0,42	0,21	0,41	0,41	0,34
G	0,53	0,38	0,00	0,30	0,77	2,00	0,50	1,09
H	1,17	0,50	0,67	0,78	0,17	0,38	0,50	0,35
I	0,00	0,23	0,63	0,29	0,19	0,54	0,25	0,33
Genomsnitt	0,48	0,61	0,44		0,46	0,67	0,44	
Klassen genomsnitt för texterna 1-3	0,51				Klassen genomsnitt för texterna 4-6	0,52		

Klassens genomsnittliga nominalkvot ökar från 0,51 i början till 0,52 i slutet av läsåret. Resultatet visar att klassen producerar texter med ungefär samma genomsnittliga nominalkvot i början som i slutet av läsåret, men mellan de olika skrivtillfällena sker både minskningar och ökningar.

Den genomsnittliga nominalkvoten för klassens text 3 i början och text 6 i slutet av läsåret är 0,44, vilket är det lägsta genomsnittliga resultatet. Därigenom är den lägsta genomsnittliga nominalkvoten oförändrat. Däremot går det att urskilja en ökning av den högsta genomsnittliga nominalkvoten i början av läsåret och slutet av läsåret. I början av läsåret är det högsta värdet 0,61 och i slutet av läsåret är det högsta värdet 0,67.

Vid analys av elevernas enskilda resultat kan det noteras att den genomsnittliga nominalkvoten för eleverna B, D, E, G, och I ökar. Av dem uppvisar elev G en markant ökning från början till slutet av läsåret, då den genomsnittliga nominalkvoten ökar från 0,30 till 1,09. De genomsnittliga värdena påverkas av nominalkvoten i text 2 som är 0,00 och i text 5 som är 2,00. Vilket innebär att text 2 drar ner elevens genomsnittliga nominalkvot i början av läsåret medan text 5 höjer den genomsnittliga nominalkvoten i slutet av läsåret (se tabell 2). Elev I har klassens lägsta genomsnittliga nominalkvot både i början och slutet av läsåret trots att elevens genomsnittliga nominalkvot ökar från 0,29 till 0,33. Resultaten för eleverna A, C, F och H visar att deras genomsnittliga nominalkvot minskar från början till slutet av läsåret. Elev H är ett exempel på där den genomsnittliga nominalkvoten minskar markant från 0,78 i text 1–3 till 0,35 i text 4–6.

6.2.2 Analys

Med utgångspunkt i resultatet kan vi konstatera att det utifrån variabeln textlängd inte går att fastställa hur hög eller låg nominalkvot en text har, eftersom nominalkvoten inte entydigt korrelerar med variabeln textlängd.

Utifrån resultatet kan det fastställas att en ständig förändring av nominalkvoten sker i dagbokstexterna, men att denna förändring både kan vara en ökning och minskning mellan de olika skrivtillfällena. Dock går det att uppmärksamma att mer än hälften av eleverna ökar sin genomsnittliga nominalkvot under läsåret. För att se hur klassens och elevernas nominalkvot i denna studie förhåller sig till andra elevers nominalkvot i årskurs 4 och 7 görs en jämförelse med tidigare forskning. Josephson m.fl. (1990:41) påpekar att medelvärdet för nominalkvoten i elevtexter i årskurs 4 är 0,4 och i årskurs 7 0,6. Vid sammanställning av nominalkvoten kan det konstateras att klassens genomsnittliga nominalkvot är 0,51 i början och 0,52 i slutet av läsåret och ligger därmed mellan värdena 0,4 och 0,6. Genomsnittligt har således dessa elever som har svenska som andraspråk texter vars nominalkvoter är jämförbara med elever som har svenska som förstaspråk.

När ovan nämnda siffror jämförs med elevernas genomsnittliga nominalkvot visar det att 4 elever har en genomsnittlig nominalkvot som är lägre än 0,4 i början av läsåret. I slutet av läsåret är det däremot 3 elever vars genomsnittliga nominalkvot är lägre än 0,4. Jämförelsen visar att dessa elevers nominalkvot är lägre än vad elever har i årskurs 4, trots att de går i årskurs 5.

Som tidigare nämnts ovan påpekas det att medelvärdet i elevtexter i årskurs 7 är 0,6 (Josephson 1990:41). Utifrån den här studiens resultat kan det konstateras att 3 elever har en genomsnittlig nominalkvot högre än 0,6 i början av läsåret. Följande siffra visar att elevernas texter har en nominalkvot likt de texter som elever i årskurs 7 har. Följande elever visar att de besitter förmågan att skriva texter med en högre nominalkvot än vad en elevtext i årskurs 5 vanligtvis innehåller. I slutet av läsåret är det endast 1 elev som har en genomsnittlig nominalkvot högre än 0,6 vilket innebär att det är färre elever än i början av läsåret. Elevernas nominalkvot är inte genomgående i nivå med 0,6 men i vissa texter tenderar nominalkvoten i elevtexterna att överstiga den siffran, visar på att de har kapacitet att producera texter med en högre nominalkvot.

I studien är det ingen elev som har en genomsnittlig nominalkvot under det som definieras som vardagsnära och talspråkligt, vilket är en nominalkvot på 0,25 (Josephson m.fl. 1990:41). Däremot är det en elev (elev I) som har den lägsta

genomsnittliga nominalkvoten både i början och slutet av läsåret, i början av läsåret är nominalkvoten 0,29 och i slutet av läsåret 0,33. Följande siffror indikerar att elev I ligger precis över gränsen för det som Josephson betraktar som talspråkligt. Det innebär att elev I har en betydligt lägre genomsnittlig nominalkvot än vad en elev i årskurs 4 vanligtvis har.

6.3 Sammanfattning av resultatet

Studiens resultat visar att klassens genomsnittliga textlängd ökar från 20 löpord i början till 29 löpord i slutet av läsåret. Utifrån resultatet kan det även konstateras att 6 av 9 elevers genomsnittliga löpord ökar från början av läsåret till slutet av läsåret. Det kan även noteras att 3 av 9 elevers genomsnittliga löpord minskar. Däremot är ökningen inte konstant genom texterna eftersom antalet löpord minskar mellan text 1, 2 och 3. Vidare kan även samma tendens uppmärksammas i slutet av läsåret då antalet löpord minskar mellan text 5 och 6.

Resultatet visar att klassens genomsnittliga nominalkvot ökar från 0,51 i början till 0,52 i slutet av läsåret. Vidare ökar 5 av 9 elevers individuella genomsnittliga nominalkvot från början till slutet av läsåret. Därmed uppvisar mer än hälften av eleverna en ökning i sin genomsnittliga nominalkvot. Resterande 4 elevers genomsnittliga nominalkvot sjunker mellan text 1–3 och 4–6. Det kan fastställas att mellan varje skrivtillfälle varierar texternas nominalkvot vilket innebär att en ständig förändring sker. Denna förändring kan både innebära en ökning och minskning av nominalkvoten.

7 Diskussion

Diskussionskapitlet är indelat i fyra avsnitt: resultatdiskussion (7.1), metod och materialdiskussion (7.2), studiens relevans (7.3) och vidare forskning (7.4). Avsnittet resultatdiskussion kommer att belysa samt diskutera studiens resultat i förhållande till tidigare forskning som presenteras. Under material och metoddiskussion kommer reflektioner om studiens material- och metodval att framföras. Slutligen kommer en redogörelse över studiens relevans och vidare forskning att presenteras.

7.1 Resultatdiskussion

Studien provar hypotesen att textlängd och nominalkvot kommer att öka i elevernas dagbokstexter från början till slutet av årskurs 5. Tidigare forskning betonar att textlängd ökar desto äldre eleverna blir (Nordenfors 2011:98). Liknande tendens kan även identifieras i vår studie där resultatet visar att 6 av 9 (67 %) elever uppvisar ökad textlängd från början till slutet av läsåret. Då materialet består av dagbokstexter skrivna under ett läsår innebär det att eleverna blir äldre från det första skrivtillfället till det sista. Om materialet hade sträckt sig över en längre tidsperiod hade det i enlighet med tidigare forskning troligen lett till att fler än hälften av eleverna uppvisat en ökad textlängd. Även Lindell (1978:22) påpekar att textlängd ökar med stigande ålder samt att de flesta språkliga företeelserna utvecklas i samband med ökad textlängd. I och med att de språkliga företeelserna i texten utvecklas innebär det även att den språkliga komplexiteten ökar. Detta borde innebära att skriftspråket utvecklas hos de elever som skriver längre texter i slutet av läsåret.

Forskning visar även att textlängd påverkas av den genre eleverna skriver inom (Löfqvists 1990:117 jfr. Olevards 1999:6). Lindell (1978:45–46) betonar även att när eleverna skriver inom den berättande genren ges de utrymme till att använda sin fantasi, därmed tenderar textlängden att öka. Då studiens syfte är att undersöka förändringarna i elevernas skriftspråk är det fördelaktigt att materialet består av samma genre, för att en generell slutsats ska kunna implementeras.

Trots att klassens genomsnittliga textlängd ökar skriver de fortfarande anmärkningsvärt korta texter i jämförelse med eleverna från Nyström Höögs studie. En möjlig förklaring till att eleverna i vår studie skriver betydligt kortare texter kan bero på att vi undersöker elever med svenska som andraspråk till skillnad från tidigare forskning som inte inkluderar andraspråkselever. Ytterligare en förklaring kan vara att eleverna inte har haft så lång tid på sig att skriva sina dagbokstexter som de elever som skriver nationella prov har haft.

Resultatet för studien visar att 5 av 9 (56%) elevers individuella genomsnittliga nominalkvot ökar under ett läsår. Resultatet för dessa elever överensstämmer med tidigare forskning som visar att nominalkvoten ökar desto högre upp i utbildningen eleverna kommer. Därmed går det att konstatera att elevernas skriftspråk går från en verbalstil till en nominalstil (Josephson m.fl. 1990:40–41). Resterande 3 elevers genomsnittliga nominalkvot sjunker trots att de har kommit längre i sin utbildning, vilket innebär att deras resultat inte överensstämmer med Josephsons resultat. Studiens

resultat indikerar att dessa elevers skriftspråklighet inte utvecklats under läsåret. Att elevtexternas nominalkvot sjunker kan utöver åldern påverkas av andra faktorer såsom tid till skrivtillfällen och genre. Resultatet tyder därmed på att nominalkvoten i dagbokstexterna inte enbart påverkas av elevernas ålder då samtliga elever inte ökar sin genomsnittliga nominalkvot trots att de blir äldre.

Studien grundar sig på den positivistiska teorin, vilket innebär att vi strävar efter att få ett objektivt resultat som inte är färgat av personliga inslag. Genom att variablerna textlängd och nominalkvot används leder det till att samtliga elevtexter granskas utifrån mätbara parametrar utan att ta hänsyn till andra faktorer. Därmed aktualiseras positivismen eftersom hänsyn inte tas till individen eller yttre faktorer i dess omgivning. Fokus ligger enbart på texterna och den information som kan hämtas ifrån dem.

Resultatet visar att 67 % av eleverna har ökat sin genomsnittliga textlängd och 56 % av eleverna har ökat sin genomsnittliga nominalkvot. Därigenom kan det konstateras att vår hypotes om att textlängd och nominalkvot ökar från början till slutet av läsåret är verifierad.

7.2 Material- och metoddiskussion

För att prova hypotesen om att nominalkvot och textlängd ökar består studiens urval av tre texter i början och tre i slutet av läsåret. Om urvalet däremot bestod av färre texter hade risken varit större att resultatet gällande elevers skriftspråkliga förändring blivit missvisande. Omvänt skulle ett större urval med fler texter från varje elev ge ett mer tillförlitligt resultat. Ramarna för detta examensarbete har dock inte tillåtit ett större material eftersom bearbetning och analys av det också skulle innebära en större arbetsinsats.

Tidigare forskning, däribland Nordenfors (2011) och Lindell (1978) undersöker två skilda elevgrupper under en längre period än ett läsår för att se hur deras textlängd förändras. I båda studierna kan det noteras att textlängd ökar med stigande ålder. Josephson (1990:41) konstaterar att nominalkvoten ökar i elevtexterna desto högre upp i utbildningen eleverna kommer. Med utgångspunkt i vårt resultat och tidigare forskning har frågan väckts, skulle liknande tendenser och förändringar förekomma hos samma elever om deras skrivande hade pågått under en längre tidsperiod?

LIX-verktyget är ett stöd och används för att spara tid och undvika felberäkningar av antal löpord i elevdagbokstexterna. Genom att LIX används ökar tillförlitligheten för

studiens resultat. Om beräkningarna däremot gjorts manuellt hade det varit tidskrävande och risken för felberäkningar hade ökat och därmed hade även resultatet blivit mindre tillförlitligt.

I nominalkvotsberäkningen ingår en manuell ordklasskategorisering som inte följer de positivistiska riktlinjerna eftersom avvägningar och tolkningar av ord genomförs. Därigenom är ordklasskategoriseringen ett riskmoment då felindelningar kan inträffa. För att minimera risken för felindelningar används SAOL som ett stöd. Vidare har ordklassindelningarna diskuterats på seminarierna tillsammans med studenter och handledaren så att ordklasskategoriseringarna ska vara så tillförlitliga som möjligt.

7.3 Studiens relevans

Flertalet klassrum är idag flerspråkiga till följd av den ökade kulturella mångfalden i det svenska samhället. Därmed kan denna studie vara ett stöd för verksamma lärare genom att den bidrar med kunskap om skriftspråksutveckling för elever med svenska som andraspråk. Enligt Skolverket (2016:13,247) ingår det i lärarens yrkesprofession att skapa förutsättningar för alla elever att få tilltro till sin skriftliga förmåga. Därmed ges eleverna möjlighet att utveckla kunskaper för att kunna använda ett skriftspråk som är rikt och nyanserat. Om läraren besitter kunskaper om skriftspråkliga förändringar hos elever med svenska som andraspråk kan hen genom sina pedagogiska och didaktiska kompetenser vägleda eleverna i deras skrivutveckling. Eftersom studien inriktar sig på elever i årskurs 5 är den mer relevant för lärare i mellanstadiet.

7.4 Vidare forskning

Förslag på vidare forskning hade kunnat vara att genomföra en liknande studie där samma variabler används men att elever med svenska som förstaspråk också inkluderas. På så sätt kan likheter och skillnader åskådliggöras mellan de olika målgruppernas skriftspråksutveckling. Sammanfattningsvis kan det konstateras att det behövs ytterligare forskning om textlängd och informationstäthet hos elever med svenska som andraspråk.

Referenser

Alvesson, Mats & Sköldberg, Kaj. (2008). *Tolkning och reflektion: vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod*. 2., [uppdaterade] uppl. Lund: Studentlitteratur.

Boström, Lena & Josefsson, Gunlög. (2006). *Vägar till grammatik*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur.

Björnsson, Carl-Hugo. (1968). *Läsbarhet*. Stockholm: Liber

Ciolek Laerum, Beatrice. (2009). *Elever skriver och lärare bedömer: en studie av elevtexter i åk 9*. Uppsala: Gruppen för nationella prov i svenska och svenska som andraspråk, Uppsala universitet.

Comte, Auguste. (1979). *Om positivismen*. Göteborg: Korpen

Fairclough, Norman. (1992). *Discourse and Social Change*. Cambridge: Polity.

Josefsson, Gunlög. (2010). *Svensk universitetsgrammatik för nybörjare*. 2. uppl. Lund: Studentlitteratur

Josephson, Olle, Oliv, Tomas & Melin, Lars. (1990). *Elevtext: analyser av skoluppsatser från åk 1 till åk 9*. Lund: Studentlitteratur.

Jørgensen, Nils. (1987[1986]). *Nusvensk grammatik*. 1. uppl. Malmö: Liber

Larsson, Staffan. (2005). *Om kvalitet i kvalitativa studier. I: Nordisk Pedagogik, 2005, Vol.25(1), pp.16–35*.

Lassus, Jannika. (2010). *Betydelser i barnfamiljsbroschyrer. Systemisk - funktionell analys av den tänkta läsaren och institution*. Helsingfors: Finska, finsk-ugriska och nordiska institutionen, Helsingfors universitet.

Liberg, Caroline. (2010). *Elevens läs- och skrivutveckling*. Stockholm: Skolverket.

Lind Palicki, Lena. (2010). *Normaliserade föräldrar: en undersökning av Försäkringskassans broschyrer 1974–2007*. Diss. Örebro: Örebro universitet, 2010.

Lindell, Ebbe. (red.) (1978). *Om fri skrivning i skolan*. Stockholm: LiberFörlag/Utbildningsförl.

- Lindgren, Maria, Svensson, Gudrun & Zetterholm, Elisabeth. (red.) (2015). *Forskare bland personal och elever: forskningssamarbete om språk- och identitetsutveckling på en flerspråkig skola*. Växjö: Linnaeus University Press
- Löfqvist, Gert. (1990). *The IEA study of written composition in Sweden*. Diss. Lund: Univ.
- Melin, Lars & Lange, Sven. (2000). *Att analysera text: stilanalys med exempel*. 3., [omarb. och rev.] uppl. Lund: Studentlitteratur.
- Nordenfors, Mikael. (2011). *Skriftspråksutveckling under högstadiet*. Diss. Göteborg: Göteborgs universitet, 2011.
- Nyström Höög, Catharina (2010). *Mot ökad diskursivitet? skrivutveckling speglad i provtexter från årskurs 5 och årskurs 9*. Uppsala: Gruppen för nationella prov i svenska och svenska som andraspråk, Uppsala universitet.
- Olevar, Helena. (1999). *"Tonårsliv": en pilotstudie av 60 elevtexter från standardproven för skolor 9 åren 1987 och 1996*. Uppsala: Gruppen för nationella prov i svenska och svenska som andraspråk, Uppsala universitet.
- Pettersson, Åke, 1989. Utvecklingslinjer och utvecklingskrafter i elevernas uppsatser. I: Sandqvist & Teleman: Språkutveckling under skoltiden. Lund: Studentlitteratur.
- Skoglund, Astrid. (2014). *Kommunikativa strategier i texter om tobaksavvänjning: innehåll, argumentation och modellläsare*. Diss. Växjö: Linnéuniversitetet, 2014.
- Skolverket. (2011). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011: reviderad 2016*. 3., kompletterade uppl. (2016). Stockholm: Skolverket.
- Svensk ordbok. (2009). *Svensk ordbok: utgiven av Svenska Akademien*. 1. uppl. Stockholm: Norstedt.
- Svenska akademien. (2015). *Svenska akademiens ordlista över svenska språket*. Fjortonde upplagan. Stockholm: Svenska akademien.
- Vetenskapsrådet. (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet.